

Besluit **Besluit strekkende tot een positieve beoordeling van een aanvraag om accreditatie van de opleiding hbo-bachelor Bedrijfskunde en Agribusiness en de Associate Degree Bedrijfskunde en Agribusiness van de Christelijke Agrarische Hogeschool**

Algemene gegevens:

datum	Naam instelling	:	Christelijke Agrarische Hogeschool
10 juli 2013	Naam opleiding	:	hbo-bachelor Bedrijfskunde en Agribusiness (BA)
onderwerp	Datum aanvraag	:	21 november 2011
Besluit accreditatie	Varianten opleiding	:	voltijd, deeltijd en AD
hbo-bachelor	Afstudeerrichtingen	:	Bedrijfskunde en Agribusiness, Agrotechniek en Management, Hippische Bedrijfskunde, Makelaardij Landelijk Vastgoed, Financiële Dienstverlening Agrarisch, International Food business, Deeltijd Bedrijfskunde en Agribusiness, Deeltijd Management Paardenhouderij en Sport, Deeltijd Management en Beleid Buitenruimte, European Funds Management, International Food Chain Management, International Food Safety Management, European Engineer Degree International Agribusiness
Bedrijfskunde en Agribusiness van de Christelijke Agrarische Hogeschool (000026)			
uw kenmerk			
--			
ons kenmerk	Locatie opleiding	:	Dronten en Almere
NVAO/20132312/SL	VBI	:	Netherlands Quality Agency (NQA)
bijlagen	Datum visitatie	:	26 en 27 april 2011, 5 oktober 2011 (vervolgbezoek AD)
1	Datum VBI-rapport	:	8 november 2011
	Datum aanvullende brief (oordelen locatie Almere)	:	5 april 2013

Beoordelingskaders:

Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs [hbo-bachelor] van de NVAO (Accreditatiekader; Stcr. 2003, 120) en het NVAO Beoordelingskader Associate degree-programma tijdens de pilotfase (februari 2008). Op grond van de toepasselijke Accreditatiekaders wordt een opleiding beoordeeld aan de hand van zes onderwerpen, te weten: doelstellingen opleiding, programma, inzet van personeel, voorzieningen, interne kwaliteitszorg en resultaten.

Samenstelling NQA-panel:

- Dr. R. Klarus, voorzitter en vakdeskundige, lector Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en onderzoekswerk in relatie met de beroepspraktijk
- Drs. Y.H. Hoogendoorn, vakdeskundige, exportmanager en directeur van een internationaal opererend bedrijf
- Dr. A.J. Visser, vakdeskundige, wetenschappelijk onderzoeker PPO, sectie plattelandsinnovatie, Wageningen-UR
- S. Kunz, studentlid, student volgt de opleiding Bedrijfskunde & Agribusiness aan de HAS te Den Bosch

Aanvullend:

Bij brief van 5 april 2013 heeft de NVAO een aanvullend oordeel van het panel ontvangen met betrekking tot de locatie Almere in het kader van het verzoek van de instelling om de accreditatie tevens van toepassing te doen zijn op die locatie.

Bevindingen:

Doelstellingen opleiding

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Er bestaan voor de opleiding geen landelijk vastgestelde eindtermen noch een generiek beroepsprofiel. De opleiding is gericht op 10 hogeschoolcompetenties en voor de beroepstaken en beroepscontext wordt de door de HBO-raad vastgestelde Body of Knowledge and Skills (BoKS) Hoger Economisch Onderwijs, domein Business Administration, gebruikt. Door middel van majors richt de opleiding zich op verschillende agrarische sectoren. Zo profileert men zich van andere bedrijfskundige opleidingen. De Associate Degree (AD) binnen deze opleiding speelt in op een werkveldbehoefte aan een extra uitstroomniveau 'hoger kaderfunctionaris'. Naast de 10 hogeschoolcompetenties maakt zij gebruik van een BoKS toegespitst op het AD-programma. De opleiding profileert zich door de aandacht voor de competenties duurzaam handelen en globaliseren en haar specifiek majoraanbod. Het panel meent dat de eindkwalificatiesets aansluiten bij de eisen van het internationale werkveld en het domein.

De 10 hogeschoolcompetenties die de opleiding beoogt sluiten aan bij de internationale beschrijving van het bachelor respectievelijk het short cycle-niveau van de Dublin descriptoren. Het panel vindt de gemaakte koppeling overtuigend. Ook de niveaubeschrijvingen en de manier waarop de opleiding deze geconcretiseerd heeft aan de hand van de complexiteit van de context, zijn naar haar mening passend en bruikbaar. De internationale erkenning en het feit dat studenten kunnen doorstromen naar masteropleidingen ziet zij als een bewijs dat de eindkwalificaties van bachelorniveau zijn. Het panel constateert dat de eindkwalificaties van de bacheloropleiding en het AD-programma zijn ontleend aan beroepscompetenties opgesteld in samenspraak met het beroepenveld. Het beroepenveld is structureel betrokken bij het up to date houden van de eindkwalificaties. De beroepen waar alumni terecht komen zijn passend voor de opleiding (zowel voor de bachelor als voor de AD).

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport en de aanvullende brief omtrent de oordelen voor de locatie Almere, deugdelijk en kenbaar zijn gemotiveerd op welke gronden NQA dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'doelstellingen opleiding' als voldoende.

Programma

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Het panel stelt dat de opleiding gebruik maakt van relevante, actuele literatuur van een passend niveau. Uit het materiaal spreekt nadrukkelijk de sterk beroepsgerichte oriëntatie van de opleiding. Studenten omschrijven het sterk praktijkgerichte karakter als motiverend en stimulerend. Door de intensieve relaties met het beroepenveld staat de opleiding in nauw contact met de ontwikkelingen in het beroepenveld. Via stages ontwikkelen studenten hun beroepsvaardigheden en passen ze geleerde kennis toe in de praktijk. Deeltijdse en AD-

Pagina 3 van 7 studenten maken in dit verband gebruik van de eigen beroepspraktijk. Het panel meent dat het programma voldoende mogelijkheden biedt om de vereiste kennis en vaardigheden te verwerven. Het plaatst daarbij de kanttekening, dat het onderzoeksaspect in de meeste majors kan worden versterkt.

Het panel meent dat de verschillende majorprogramma's de mogelijkheden bieden om de eindkwalificaties te behalen. In elke module wordt gewerkt aan een aantal competenties en aan de eindtermen van de BoKS. Dit wordt duidelijk vermeld in de modulewerkboeken en de studiegidsen en het panel zag dit ook in het studiemateriaal. Het panel plaatst wel een kanttekening bij de wijze waarop de vertaling van de competenties en de eindtermen in het curriculum onderwijskundig is verantwoord. Hoewel de hogeschool uitvoerige verantwoordingsdocumenten presenteert, is het geheel niet altijd even inzichtelijk.

Het panel meent dat het programma een duidelijke opbouw laat zien en constateert een toenemende complexiteit en diepgang. Het programma vormt vertikaal en horizontaal een samenhangend geheel, waarbij theorie en praktijk, integrale opdrachten en kennis en vaardigheden op elkaar worden betrokken. Per major is de majorcoördinator verantwoordelijk voor de samenhang. Hoewel studenten enige opmerkingen maken over overlap heeft het panel op grond van andere gesprekken en van bestudering van curriculummateriaal en evaluaties niet de indruk dat er sprake is van onnodige overlap.

Het programma laat een heldere opbouw zien en er zijn duidelijke drempels ingebouwd. Dit bevordert volgens het panel de studeerbaarheid. De studievoortgang wordt bewaakt door de mentor. De contacttijd en de studielast zijn, hoewel lager dan het streven van de hogeschool, volgens het panel acceptabel. De spreiding van de studielast is soms voor verbetering vatbaar. In organisatorisch en logistiek opzicht doen zich soms problemen voor (bijvoorbeeld bij roosterwijzigingen). Dit is waarschijnlijk het gevolg van de complexiteit van het aanbieden van een groot aantal majors. De hogeschool pakt het probleem van de langstudeerders naar de mening van het panel op adequate wijze aan.

De instroomeisen voor de opleiding sluiten aan bij de formele eisen. Om een goede overgang te bevorderen worden zinvolle contacten onderhouden met toeleverende scholen en biedt men schakelmodulen aan. De hogeschool heeft goede procedures ontwikkeld voor vrijstellingen.

De opleiding heeft een formele omvang van 240 EC en voldoet daarmee aan de gestelde eisen. De voltijd studenten volgen het volledige programma. De deeltijdse studenten kunnen vrijstelling krijgen van 96 of 120 EC. De internationale studenten kunnen vrijstellingen krijgen van 150 of 180 EC. Het AD-programma heeft een formele studiomvang van 120 EC. Studenten kunnen bij instroom een vrijstelling krijgen van 60 EC.

De opleiding hanteert een didactisch model waarin competentiegerichte onderwijs centraal staat en een koppeling wordt gemaakt met een leerlijnenmodel. Hoewel het geheel vrij complex is vormgegeven, wordt het consequent uitgevoerd. In de uitvoering wordt goed rekening gehouden met het karakter van de doelgroep en de leervragen van de verschillende varianten. De werkvormen die worden gehanteerd zijn gevarieerd en sluiten aan bij de leerstof en bij het gekozen concept.

Er is een duidelijk toetsbeleid met aandacht voor de verschillende vormen en niveaus van toetsing. Er wordt een onderscheid gemaakt in kennis- en vaardigheidstoetsen per module, assessment als module-afsluiting en de Proeve van Bekwaamheid (PvB) als afsluiting van elke fase. Het panel is goed te spreken over de kwaliteit van de toetsen die het heeft ingezien en over de beoordeling daarvan. Het afstudeerniveau wordt beoordeeld in de afstudeerstage, het afstudeerwerkstuk en het eindgesprek (de afsluitende PvB). Het eindniveau van het AD-programma wordt beoordeeld op basis van een bedrijfsopdracht die via een portfolio de ontwikkeling laat zien.

Pagina 4 van 7 De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport en de aanvullende brief omtrent de oordelen voor de locatie Almere, deugdelijk en kenbaar zijn gemotiveerd op welke gronden NQA dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'programma' als voldoende.

Inzet van personeel

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Het panel constateert dat de docenten die ingezet worden goed in staat zijn de koppeling te maken met de beroepspraktijk en vindt het positief dat de opleiding goed weet in te schatten wanneer de eigen kennis aangevuld dient te worden via gastdocenten. Daarnaast is het positief dat studenten en werkveld tevreden zijn over de beroepsmatige kennis van het docentencorps

Het panel constateert dat voldoende personeel wordt ingezet om de opleiding te verzorgen. De studentdocentratio is goed en het ziekteverzuim is laag

Het panel stelt vast dat de opleiding personeel in dienst heeft dat in staat is de opleiding te verzorgen. De opleiding biedt voldoende ruimte voor scholing en ontwikkeling. Het panel vindt het positief dat het voltallig onderwijzend personeel over een aantekening didactische bekwaamheid beschikt. Het aantal docenten dat wo-geschoold is voldoet niet aan de streefcijfers die de hogeschool zichzelf gesteld heeft (2/3). Het actuele beleid dat is gericht op aantrekken van meer wo-geschoolden lijkt echter effect te hebben. Het panel waardeert de ambitie om meer docenten deel te laten nemen aan een kenniskring en bij te scholen op onderzoeksvaardigheden en onderzoeksmethodiek.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport en de aanvullende brief omtrent de oordelen voor de locatie Almere, deugdelijk en kenbaar zijn gemotiveerd op welke gronden NQA dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'inzet van personeel' als voldoende.

Voorzieningen

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Het panel meent dat de huisvesting en materiële voorzieningen voldoende zijn om het programma te kunnen realiseren. De behuizing is momenteel krap maar een nieuwbouw biedt daarvoor uitkomst. De bibliotheek en de ICT-voorzieningen voldoen. Het panel waardeert het positief dat men studenten zicht biedt op de praktijk door voorzieningen als de paardenplaats, de agrotechniekhal en de studentbedrijven.

Het panel constateert dat de opleiding haar studiebegeleiding goed op orde heeft en er veel aandacht aan besteedt. Studenten zijn er over het algemeen tevreden over maar zijn minder positief over de stagebegeleiding. De internationale studenten tonen zich zeer tevreden over de studiebegeleiding. Het panel constateert dat men ten aanzien van de informatievoorziening naar studenten nog slagen te maken zijn. Het is positief dat de opleiding dit zelf ook heeft geconstateerd en daar op reageert, onder andere door te kiezen voor een nieuw cijferverwerkingssysteem.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport en de aanvullende brief omtrent de oordelen voor de locatie Almere, deugdelijk en kenbaar zijn gemotiveerd op welke gronden NQA dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'voorzieningen' als voldoende.

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Het panel constateert dat de opleiding gebruik maken van streefcijfers die hogeschoolbreed zijn vastgelegd. Deze streefcijfers zijn naar haar mening bruikbaar voor de opleiding en passend voor wat gangbaar is. De opleiding hanteert een groot aantal evaluatie-instrumenten. Deels zijn dit periodieke interne evaluaties maar wanneer men dit nodig acht maakt men ook veelvuldig gebruik van andere onderzoeken en evaluaties. Het panel waardeert die en de kwaliteitscultuur die hier uit spreekt.

De opleiding heeft het panel een groot scala van verbeteractiviteiten laten zien, op verschillende terreinen en naar aanleiding van verschillende evaluaties. Ook naar aanleiding van de vorige visitatie zijn aantoonbaar lessen getrokken door de opleiding. Het panel herkent hier de aanwezige kwaliteitscultuur. Het panel waardeert de inspanning van de opleiding om studenten en docenten beter op de hoogte te houden van verbeteracties en de resultaten van evaluaties.

Het panel constateert dat studenten, medewerkers, alumni en werkveld actief betrokken worden bij de kwaliteitszorg van de opleidingen. Dit gebeurt via onderzoeken, enquêtes en evaluaties, maar ook via verschillende raden en commissies. Alumni worden van alle partijen het minst betrokken, al is er wel informeel contact. De opleiding zou hier nog meer uit kunnen halen omtrent de kwaliteit van de opleiding en de mate waarin alumni de kennis die in de opleiding is opgedaan in hebben kunnen zetten in hun latere werk.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport en de aanvullende brief omtrent de oordelen voor de locatie Almere, deugdelijk en kenbaar zijn gemotiveerd op welke gronden NQA dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'interne kwaliteitszorg' als voldoende.

Resultaten

Het panel komt tot de volgende bevindingen en overwegingen.

Het panel meent dat het gerealiseerde eindniveau van de opleidingen in voldoende mate aansluit op de beoogde eindkwalificaties. Het niveau van de afstudeerwerkstukken is voldoende. Het panel plaatst enige kanttekeningen bij de methodologische verantwoording in de werkstukken. Het panel vindt dat de afgestudeerden van het AD-programma het eindniveau realiseren.

Het panel stelt vast dat de rendementen van de voltijdse en deeltijdse opleiding in veel gevallen niet voldoen aan de eigen streefwaarden (20%) en lager zijn dan de HAO-gemiddelden. Het diplomarendement van het AD-programma voldoet evenmin aan de streefwaarde. Het panel vindt de gerealiseerde rendementen echter wel acceptabel, hoewel met name het deeltijdrendement aan de lage kant is. Ook de uitvalpercentages vindt het panel acceptabel.

De NVAO stelt vast dat in het VBI-rapport en de aanvullende brief omtrent de oordelen voor de locatie Almere, deugdelijk en kenbaar zijn gemotiveerd op welke gronden NQA dit onderwerp positief heeft bevonden.

De NVAO beoordeelt derhalve het onderwerp 'resultaten' als voldoende.

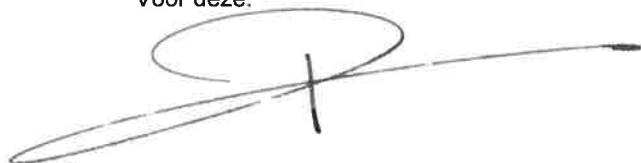
Pagina 6 van 7 **Besluit:**

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de hbo-bachelor Bedrijfskunde en Agribusiness (240 ECTS; variant: voltijd, deeltijd; locatie: Dronten, Almere) van de Christelijke Agrarische Hogeschool te Ede. De opleiding kent de volgende afstudeerrichtingen: Bedrijfskunde en Agribusiness, Agrotechniek en Management, Hippische Bedrijfskunde, Makelaardij Landelijk Vastgoed, Financiële Dienstverlening Agrarisch, International Food business, Deeltijd Bedrijfskunde en Agribusiness, Deeltijd Management Paardenhouderij en Sport, Deeltijd Management en Beleid Buitenruimte, European Funds Management, International Food Chain Management, International Food Safety Management, European Engineer Degree International Agribusiness. Dit besluit ziet tevens op de Associate Degree Bedrijfskunde en Agribusiness (120 ECTS; voltijd; locatie: Dronten en Almere).

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2013 en is van kracht tot en met 31 december 2018.

Den Haag, 10 juli 2013

De NVAO
Voor deze:

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'R' followed by a horizontal line extending to the right.

R.P. Zevenbergen
bestuurder

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Facet	Beoordeling door	Beoordeling door	Beoordeling door
		VBI	VBI	VBI
		<i>Dronten</i>	<i>Almere</i>	<i>AD</i>
1. Doelstellingen	1.1 domeinspecifieke eisen	G	G	G
	1.2 niveau bachelor	G	G	G
	1.3 oriëntatie hbo	G	G	G
Beoordeling onderwerp		V	V	V
2. Programma	2.1 eisen hbo	V	V	V
	2.2 relatie doelstellingen – programma	V	V	V
	2.3 samenhang programma	G	G	G
	2.4 studielast	V	V	V
	2.5 instroom	G	G	G
	2.6 duur	voldaan	voldaan	voldaan
	2.7 afstemming vormgeving en inhoud	G	G	G
	2.8 beoordeling en toetsing	V	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V	V
3. Inzet personeel	3.1 eisen hbo	G	G	G
	3.2 kwantiteit personeel	G	G	G
	3.3 kwaliteit personeel	G	G	G
Beoordeling onderwerp		V	V	V
4. Voorzieningen	4.1 materiële voorzieningen	G	G	G
	4.2 studiebegeleiding	V	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V	V
5. Interne kwaliteitszorg	5.1 evaluatie resultaten	G	G	G
	5.2 maatregelen tot verbetering	G	G	G
	5.3 betrokkenheid medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	G	G	G
Beoordeling onderwerp		V	V	V
6. Resultaten	6.1 gerealiseerd niveau	V	V	V
	6.2 onderwijsrendement	V	V	V
Beoordeling onderwerp		V	V	V
Eindoordeel		Positief	Positief	Positief

De facetten krijgen het oordeel onvoldoende (O), voldoende (V), goed (G) of excellent (E), met uitzondering van het facet "Duur" (2.6), waarvoor geldt: "voldaan" of "niet voldaan". De onderwerpen krijgen het oordeel voldoende of onvoldoende